

Dimissionstale 2010.

Kære Studenter og kære HF'ere.

Allerførst skal der lyde et stort til lykke med jeres veloverståede eksamen. Skolen er stolt over at dimittere jer i dag, og vi håber og tror, at I er stolte over jeres egne præstationer. Det har I grund til, der har været pressede situationer i jeres forløb, I har måttet knokle, og det hele er mundet ud i et utrolig sammenpresset eksamensforløb. Men alt sammen har I klareret med frisk gåpåmod og livslyst - sammen med jeres lærere må man jo nok tilføje. Det er jeres livlige glæde et udmærket udtryk for, men også jeres oprejste pander, ja, jeg bruger med vilje et sådant højtideligt udtryk - og I vil senere forstå hvorfor.

I står nu med jeres færdige ungdomsuddannelse, står på tærskelen mellem det gamle - overståede - og det nye - uprøvede. Og hvad så? Ja, det er vist ikke nogen hemmelighed, at vi alle står midt i en krisetid. Vi kalder det en finanskriser, og det er det i hvert fald også, men kært barn har jo mange navne. Der er økonomisk krise af dimensioner, og der tales også om *klimakrise*, om *energikrise*, om *fødevarerkrise* og ikke mindst direkte krig mod terrorisme. En brutal krig i Afghanistan mod Talibanerne, som vi jo deltager i med store ofre. Det kan jo nok få mange til at bøje hoveder og tænke over, hvad det hele dog skal føre til. Vore politikere har løsninger til os. De kalder dem for *genrejsningsplaner* og *fair løsninger*, vi skal indskrænke og spare, vi skal arbejde mere, milliardbeløb skal forsvinde på statslige og kommunale budgetter, og også jeres fremtidige uddannelsesinstitutioner skal holde for. **Det kan jo nok en gang få os til at bøje hoveder, men det gør I jo ikke, og det gør ungdommen jo aldrig, og hurra for det.**

Piet Hein har et græk, der lyder således: "Når klokken er 12 i Danmark, så er den 6 i New York og 18 i Moskva. Hvor er det dejligt at bo i et land, hvor klokken er 12, når den er 12!". Det siger jo meget om danskernes livssyn, men jo da også at vi kan lukke ned i en lidt naiv form for selvtillid. **Jeg har ladet mig fortælle, og jeg har selv læst det, at en af jeres største fornøjelser er at se en udsendelse på TV3 der hedder "Paradise Hotel", et såkaldt realityprogram.** Og jeg har hørt at det vises på 6. sæson, og at det i denne sæson har over 300.000 seere hver mandag til torsdag kl. 22.00, og at 2.200 unge søgte om at komme med i årets udgave. Som så mange andre har jeg heller ikke set programmet, så mine bemærkninger skal tages med et gran salt, selv om jeg har googlet efter facts. Helt sikkert ved jeg, at I har set det, at I ser det, og at I er glødende interesseret i begivenhederne, der kort fortalt skulle gå ud på, at **man lever på et mexicansk luksushotel, hvor man danner par og dyrker overdrevet sex og druk, snyder og bedrager, alt sammen for at blive den sidste på skansen med en præmie på 500.000.**

Det fylder en stor del af jeres fjernsynsliv, der på det sidste er blevet en time længere om dagen, og det er jeres interesse i disse udsendelser, der fænger mig. **Man kan jo spekulere over, hvad der er grunden til jeres fascination.** Er der tale om et uvirkeligt drømmeliv, en dyrkelse af en falsk idealiseret virkelighed, hvor ungdomslivet drives ud i det ekstreme, hvor alt er muligt, og alle bindinger og hindringer er væk? Et falsk paradys altså? Al fascination har to sider, man er både tiltrukket og frastødt, og heri ligger også en skjult afstandstagen og kritik. Og det tror jeg om jeres kiggeri. Hvad I ser, er jo en gennemført virkelighed, en drømmeverden, hvor det skjulte vises for åben skærm. Man sammenkobler dele af virkeligheden med medieværktøjer, som udstiller de medvirkende - De opleves på en gang som idealiserede i deres skønhed og som parodi på at være ung, så det kan føre til grin blandt seerne, og som gør, at det bliver en øjeåbner

for en sandere virkelighed, som man kan forholde sig til med fornyet viden om bedragets konsekvenser. **Jeg vælger altså at tro, at I sagtens kan skelne mellem fiktion og virkelighed, at I kender genrens koder og konventioner så godt, at I nyder jeres viden om iscenesættelsen af virkeligheden.**

Det mærkelige ved tiden er så også, at man samtidig med Paradise hotel-programmet på en anden kanal kan se den prisbelønnede dokumentarfilm "Armadillo", om den virkelighed vore udsendte soldater befinder sig i, den ekstreme eksistens deres liv er underlagt, og dens alvorlige konsekvens hos soldaterne i form af en naturlig forråelse og desillusion, som følger med, når der kæmpes om liv og død. Her hører vi ofte om Camp Eden, som er de danskes lejr som en paradiso midt i Hellman-provinsen omgivet af et fjendtligt hav af talibanere. **Dokumentarfilmen og realityprogrammet er to ekstremer i billedet af en ungdom i en krise- og krigstid, som vi alle kan tage bestik af, og da især jer, for her står den æstetiske virkelighedsflugt ret over for en omkostningsfuld konfrontation med den ekstreme virkelighed,** og man kan omskrive Piet Heins græk: Når klokken er 12 i Danmark, er den 6 i Mexico og 18 i Afghanistan... TV-tallene stiger, og de frivilliges antal til kampen i Afghanistan stiger - de facto har man næsten afskaffet værnepligten - over 25.000 danske har været i krig siden midten af 90'erne, og støtten til dem kan bl. a. aflæses af det faktum, at over 50.000 køretøjer kører rundt med guldsøjler på bagsmækken.

Alligevel er det jo en kendsgerning, at klokken er 12 for langt de fleste af jer, og at jeres umiddelbare reaktion på vor krisetid nærmere er en aflysning af det traditionelle sabbatår - det viser de nyeste tal. I vil simpelt hen i uddannelse. I ved, at dygtiggørelse og faglighed er den sikre vej frem for jer selv, for os andre og for hele samfundet. Skal der skabes nye arbejdspladser, skal det gøres gennem vores fornemste ressourcer, og det er jo jer, og skal der skabes tilfredse mennesker, skal det ske gennem udfoldelse af egne evner og kræfter.

Derfor er det en stor fornøjelse at stå her foran jer og vide, at en masse energi vil strømme fra jer og ud i samfundet. Og så skal man alligevel lide den tort at lytte til en norsk socialantropolog, Thomas Hylland Eriksen, **der hævder, at vi har fået alt det som vore bedsteforældre drømte om, og at vi ikke længere har noget at stræbe efter eller at drømme om,** og nu citerer jeg ham direkte: "Den flade fornemmelse af forspisthed har sat sig som en mathed i sjælen" - Han må have spist søm! Når man i de sidste to-tre år har været sammen med jer og set jeres trang til udfoldelse og jeres livslyst, og hørt om jeres fremtidsdrømme, **så er I et helt klart dementi af disse bedrøvelige betragtninger** fra dette store hængehoved.

Jeg vil slutte mine betragtninger med at vende mig mod et perspektivrigt jubilæum, thi det er i disse dage netop 70 år siden, at der sad en ung Ålborgstudent på 18 år og lyttede til *sin* dimissionstale. Han blev senere et af vore berømte bysbørn, for det var **digteren Morten Nielsen, som få måneder inde i besættelsen i 1940 blev student midt i en krise- og krigstid,** tør man nok sige. Han skulle også finde sin egen vej, sin egen lyd midt i en urolig tid, hvor tyskerne med deres besættelse af Danmark havde lagt bånd på festlighederne og livsglæden. Men vor unge student rejste ufortrødent til København for at studere. Han vidste, at selv om krigs- og krisetiden gjorde det svært at tro på en lysere fremtid, så var det den eneste måde at være til på: at dygtiggøre sig og leve sine muligheder ud, og det forsøgte han på mange måder: Han ville jo studere for at søge kundskaber om tilværelsens indretninger, og han havde en slet skjult drøm om at blive digter, om at finde sin egen melodi.

Samtidig begyndte han så småt at engagere sig i modstandsbevægelsen. Jo, han var som man ser et meget levende og engageret menneske. Ikke engang 4 år senere var Morten Nielsen død, han blev offer for en tragisk vådeskudsulykke, men det kunne lige så godt have været en af tyskerne kugler, der havde ramt ham. Samtidig havde han netop debuteret med digtsamlingen *“Krigere uden våben”*, en titel der jo fortæller meget. Efter krigen stod hans stjerne højt på himlen som et forbillede på ungdom og engagement. Hans digte blev ofte læst og citeret, men det vil jeg nu ikke gøre her i dag. Jeg vender mig i stedet til en bog, der kom efter krigen og indeholder 300 breve fra ham skrevet under krigen: Morten Nielsen: *“Breve til en ven”*. Her finder vi hans personlighed foldet ud på en mere ubunden og fri måde, **heri giver han udtryk for at være ung i en altomfattende krisetid**. I august 1942, i en tid hvor tyskerne virkede sejrrige på alle fronter, finder vi et brev hvor den 20-årige skriver følgende om ungdommen:

“Der er denne utålelige diskussion om ungdommen. Når tiden er så underlig vankelmodig og begreberne så slørede... så tror jeg det er på grund af den almindelige opløsning af vores verdensbillede... bl. a. på grund af videnskabens omredigering af universet. Den betragter ikke mere noget som fastslået... mennesket har mistet sin faste plads mellem tingene, og det er næsten ikke til at bygge en livsindstilling op, der dner til noget. Der er vist ikke andet at gøre end at vente på at det hele omkring os skal afklares, og måske bliver det ikke vores generation, der ser det ske. - Derfor er det ikke mærkeligt at de, der ikke har en virkelig beskæftigelse at gribe til, en der fylder dem, ikke kan samle sig sammen til en reel livsanskuelse... De andre kan jo heller ikke, men de har dog deres arbejde at holde sig til.”

Læg mærke til hvor ubesværet Morten Nielsen taler til os hen over de 70 år der skiller os. Man bemærker sig også, hvor diskret og underordnet en plads den reelle situation i landet får i hans udredning af ungdommens situation. Han taler blot om: *“det hele omkring os”*. Bemærk også hans lange tidsperspektiv: *“måske bliver det ikke i vores generation”*. **Midt i krigstiden og i den moderne værdikrise, som vi kender så godt, finder vi hans vilje til arbejde, studier og indsigt som de afgørende koordinater, der skal findes for at bane sig en farbar vej i ugunstige tider. Han er stadig en god vejviser.** Måtte I på samme måde finde de midler og mål på jeres videre vej, en god eksamen *har* I fået, den tror vi på - og koblet sammen med jeres uomtvistelige livslyst giver det mig god grund til at sige til jer alle: Tillykke - og held og lykke! *Og ikke et ord om fodbold.*

**Med disse ord dimitterer jeg jer som studenter og HF'ere 2010 fra Aalborghus Gymnasium.
Hjertelig tillykke med jeres studentereksamen og HF-eksamen.**